A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2019. szeptember 19.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 3. cikk (1) és (3) bekezdése – A 93/13/EGK irányelv melléklete – Az 1. pont m) és q) alpontja – Jelzálogkölcsön-szerződés – Közjegyzői okirat – A végrehajtási záradék közjegyző általi kibocsátása – A bizonyítási teher megfordulása – Az 5. cikk (1) bekezdése – Világos és érthető megfogalmazás”

A C-34/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Fővárosi Ítélőtábla (Magyarország) a Bírósághoz 2018. január 18-án érkezett, 2018. január 9-i határozatával terjesztett elő a

Lovasné Tóth Ottília

és

az **ERSTE Bank Hungary Zrt**.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök (előadó), F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: G. Hogan,

hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. január 23-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– Lovasné Tóth O. képviseletében Némethi G. ügyvéd,

– az ERSTE Bank Hungary Zrt. képviseletében Kende T. és Sonnevend P. ügyvédek,

– a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z., meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében N. Ruiz García és Tokár A., meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. március 21-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: magyar.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3. cikkének és 5. cikkének, valamint ezen irányelv melléklete 1. pontja m) és q) alpontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet egy devizában nyilvántartott jelzálogkölcsön-szerződésben foglalt feltétel állítólag tisztességtelen jellegének megállapítása iránti kérelem tárgyában Lovasné Tóth Ottília (a továbbiakban: kölcsönfelvevő) és az ERSTE Bank Hungary Zrt. (a továbbiakban: bank) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 93/13 irányelv ötödik preambulumbekezdése szerint:

„mivel általában a fogyasztók nem ismerik azokat a jogszabályokat, amelyek saját országukon kívüli tagállamokban az áruk értékesítésére és szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződéseket szabályozzák; mivel ezen ismeretek hiánya visszatarthatja a fogyasztókat attól, hogy közvetlenül egy másik tagállamban szerezzenek be árukat és vegyenek igénybe szolgáltatásokat”.

4 Ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

5 Az említett irányelv 3. cikkének (3) bekezdése az irányelv mellékletére utal, amely „tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők”.

6 Az említett irányelv 5. cikkének első mondata így rendelkezik:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak [helyesen: feltételeknek mindig világosnak] és érthetőnek kell lenniük.”

7 A 93/13 irányelv 8. cikke szerint:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

8 Ezen irányelv melléklete 1. pontjának szövege a következő:

„Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[…]

m) megadják a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek, illetve megadják azt a kizárólagos jogot, hogy a szerződés bármely feltételét az eladó vagy szolgáltató értelmezze;

[…]

q) kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen arra kötelezve a fogyasztót, hogy csak jogszabályi rendelkezések által nem kötött döntőbírósághoz fordulhat, jogtalanul korlátozva a rendelkezésére álló bizonyítékokat, vagy olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie.”

A magyar jog

A Polgári Törvénykönyv

9 A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: Ptk.) az alapjogvitára alkalmazandó változata szerinti 205/A. §-a így rendelkezik:

„(1) Általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatároz, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg.

[…]

(3) Az általános szerződési feltételnek minősítés szempontjából közömbös a szerződési feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja, és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve vagy attól elválasztva jelennek meg.”

10 A Ptk. 209. §-a következőképpen rendelkezik:

„(1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

(2) A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.”

11 A Ptk. 209/A. §-a értelmében:

„(1) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

(2) Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.”

12 A Ptk. 242. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tartozás elismerése a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen.

(2) A tartozáselismerés a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal történik.”

13 A Ptk. 523. §-a így rendelkezik:

„(1) Kölcsönszerződés alapján a pénzintézet vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

(2) Ha a hitelező pénzintézet, – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön).”

14 A Ptk. 688. §-a szerint e törvény többek között a 93/13 irányelv magyar jogba történő átültetését szolgálja.

A kormányrendelet

15 A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendeletnek (a továbbiakban: kormányrendelet) az alapjogvitára alkalmazandó változata szerinti 1. §-ának (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a fogyasztói kölcsönszerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely:

„[…]

b) kizárólagosan a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e;

[…]

i) kizárja vagy korlátozza a fogyasztó jogszabályon vagy a felek közötti megállapodáson alapuló igényérvényesítési lehetőségeit, kivéve ha azt egyben más, jogszabályban meghatározott vitarendezési móddal helyettesíti;

j) a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.”

16 E rendelet 3. §-ának (2) bekezdése értelmében:

„Ez a rendelet – a Ptk. irányadó rendelkezéseivel együtt – a [93/13] irányelvnek való megfelelést szolgálja.”

A polgári perrendtartás

17 A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek (a továbbiakban: Pp.) az alapjogvitára alkalmazandó változata szerinti 164. §-ának (1) bekezdése így rendelkezik:

„A per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.”

Az 1994. évi LIII. törvény

18 A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvénynek (a továbbiakban: Vht.) az alapeljárás tárgyát képező szerződés aláírásának időpontjában alkalmazandó változata szerinti 10. §-a így rendelkezik:

„A bírósági végrehajtást […] végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

[…]

b) az olyan okirat, amelyet a bíróság végrehajtási záradékkal látott el”.

19 2010. június 1. óta e rendelkezés szövege a következő:

„A bírósági végrehajtást […] végrehajtható okirat kiállításával kell elrendelni. A végrehajtható okiratok a következők:

[…]

b) az olyan okirat, amelyet a bíróság vagy a közjegyző végrehajtási záradékkal látott el”.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20 A kölcsönfelvevő és a bank 2008. október 27-én lakáscélú felhasználásra svájci frankban (CHF) nyilvántartott kölcsönszerződést (a továbbiakban: kölcsönszerződés) kötöttek. E szerződésben a bank arra vállalt kötelezettséget, hogy hitelkiváltás céljából 132 848 CHF (hozzávetőleg 118 140 euró) összeget bocsát a kölcsönfelvevő rendelkezésére. Ugyanezen a napon a kölcsönfelvevő „egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat” elnevezéssel olyan közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatot tett, amely tartalmazta a kölcsönszerződés feltételeit.

21 A kölcsönszerződés I.4. pontjának – amely tartalmilag szerepel az említett közjegyzői okiratban is – szövege a következő:

„Felek kijelentik és kötelezik magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítése esetére, vagy a jelen okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére, a folyósítás tényleges időpontja, a teljesítési kötelezettség lejárata megállapítása, valamint bármely egyéb, a közvetlen bírósági végrehajtás céljából szükséges tény, adat megállapítása tekintetében az Adós Banknál vezetett számlái, és a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot.

Ennek megfelelően a kölcsön és járulékai nem, vagy nem szerződés szerinti megfizetése esetén a végrehajtás alapjául szolgáló, mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozást, továbbá a fent hivatkozott tényeket jelen okirat mellett, az Adós Banknál vezetett számláiról, illetve a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült, közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány tanúsítja, amelynek elfogadására a Felek jelen okirat aláírásával kötelezettséget vállalnak.

Felek/Adós felkéri(k) a jelen okiratot szerkesztő közjegyzőt, vagy egyébként illetékességgel bíró közjegyzőt, hogy a fenti kölcsönből fennálló kölcsön és járulékai, továbbá egyéb tartozása mértékét, továbbá a fent hivatkozott tényeket, adatokat esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén, a Bank felkérésére az Adósok Banknál vezetett számlái, a Bank nyilvántartásai, könyvei alapján és nyilvántartásokba való betekintéssel közjegyzői tanúsítványba foglaltan tanúsítsa, e tekintetben a banktitok megtartásának kötelezettsége alól a felmentést megadják.”

22 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a kölcsönfelvevő általi súlyos szerződésszegés – mint például valamely fizetési kötelezettség nemteljesítése – esetén a bank jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani. Felmondás esetén az e szerződés alapján fennálló valamennyi követelés lejárttá válik, a bank pedig jogosult a fennmaradó összeg azonnali visszafizetését követelni.

23 A kölcsönfelvevő 2016. január 5-én keresetet indított a hatáskörrel rendelkező elsőfokú magyar bíróság előtt. Azt állította, hogy a kölcsönszerződés I.4. pontjában foglalt feltétel és a kölcsönszerződés megkötésének időpontjában kiállított közjegyzői okirat ennek megfelelő rendelkezése tisztességtelen, mivel e feltétel értelmében a kölcsönfelvevő annak elfogadására kötelezte magát, hogy a bank egyoldalúan állapíthatja meg a kölcsönfelvevő részéről fennálló szerződésszegést és a tartozásának mindenkori összegét, továbbá hogy a bank e közjegyzői ténytanúsítvány alapján közvetlen végrehajtást indíthat, mivel az végrehajtható okiratnak minősül. A kölcsönfelvevő szerint az említett feltétel a fogyasztó hátrányára megfordítja a bizonyítási kötelezettséget, mivel vita esetén a fogyasztónak kell bírósághoz fordulnia a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása érdekében.

24 A bank a kereset elutasítását kérte. A bank szerint az alapeljárásban vizsgált feltétel nem biztosít lehetőséget annak egyoldalú megállapítására, hogy a kölcsönfelvevő teljesítette-e a kötelezettségeit. Nem fordítja meg a bizonyítási kötelezettséget, és a kölcsönfelvevőt sem fosztja meg az igényérvényesítési lehetőségeitől. Még ha a tartozás összegét közjegyzői okirat is tanúsítja, a magyar jog mindig lehetővé teszi az ellenkező bizonyítását. Ezenkívül még az egyszerűsített végrehajtási eljárás keretében is mindig a banknak kell bizonyítania a követelésének összegét. Az említett feltétel nem biztosít lehetőséget a banknak arra, hogy a tartozás mindenkori összegét egyoldalúan határozza meg, sem pedig arra, hogy a kölcsönszerződés rendelkezései vonatkozásában a saját értelmezését érvényesítse.

25 A hatáskörrel rendelkező elsőfokú magyar bíróság elutasította a kölcsönfelvevő keresetét, azzal az indokolással, hogy az alapeljárásban vizsgált feltétel nem tisztességtelen, mivel csupán a tartozás tanúsításának módját pontosítja. A végrehajtást illetően e bíróság úgy ítélte meg, hogy annak elrendelésekor nem vizsgálható, hogy a kölcsönfelvevő elmulasztotta-e a teljesítést. Ugyanakkor a kölcsönfelvevő bejelentheti a végrehajtónak, hogy teljesítette a kötelezettségeit, szükség esetén pedig pert indíthat a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt. Ezen eljárásban a kölcsönfelvevő vitathatja a követelés összegét.

26 A kölcsönfelvevő fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Hangsúlyozta, hogy az alapeljárásban vizsgált feltétel alkalmas arra, hogy a 93/13 irányelv értelmében egyenlőtlenséget idézzen elő a fogyasztó hátrányára azáltal, hogy a bank igényérvényesítési lehetőségeit egyszerűsíti, a fogyasztó védekezését pedig megnehezíti.

27 A kérdést előterjesztő bíróság – amely emlékeztet arra, hogy a Ptk. 242. §-a szerint a tartozáselismerőt terheli annak bizonyítása, hogy a tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen – úgy ítéli meg, hogy e cikk nem alkalmazható a kölcsönszerződés I.4. pontjában foglalt feltételre. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az említett §, amely az elismert tartozások vonatkozásában megfordítja a bizonyítási kötelezettséget, csak akkor alkalmazható, ha a tartozás összege egyértelműen megállapítható. Márpedig a jelen esetben nem ez a helyzet.

28 A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül úgy véli, hogy a kölcsönszerződés I.4. pontjának a bizonyítási kötelezettség megfordulását illetően ugyanaz a joghatása, mint a Ptk. 242. §-ának, mivel vita esetén a kölcsönfelvevőnek kell bizonyítania, hogy a bank joga nem áll fenn, továbbá neki kell bírósághoz fordulnia annak érdekében, hogy vitassa a végrehajtás jogszerűségét vagy a kölcsönszerződés érvényességét. A végrehajtás korlátozására vagy megszüntetésére irányuló eljárásban a határidőkre és a bizonyítékokra vonatkozó követelmények szigorúbbak, mint az általános szabályok szerinti polgári eljárásokban. Ezért e feltétel annak előírásával, hogy a tartozás még anélkül is, hogy azt az adós szükségképpen elismerte volna, a bank könyvei alapján kiállított közjegyzői ténytanúsítvánnyal legyen igazolva, egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó hátrányára.

29 A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy az említett feltétel a 93/13 irányelv melléklete 1. pontja m) és q) alpontjának hatálya alá tartozik-e, valamint azzal kapcsolatban, hogy milyen módon kellene mérlegelnie, hogy az ilyen feltétel tisztességtelen-e. E tekintetben megjegyzi, hogy az említett mellékletet átültették a magyar jogba, továbbá hogy a kormányrendelet 1. §-ának (1) bekezdésében említett feltételeket anélkül tisztességtelennek kell tekinteni, hogy bármilyen további vizsgálatra szükség lenne.

30 E bíróság kiemeli, hogy a 93/13 irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. A nemzeti jogalkotónak tehát lehetősége van arra, hogy további vizsgálat nélkül tisztességtelennek nyilvánítsa a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. ponttal összefüggésben olvasott (3) bekezdése szerinti feltételeket.

31 Azzal kapcsolatban, hogy az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltétel a 93/13 irányelv melléklete 1. pontja q) alpontjának hatálya alá tartozik-e, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy jóllehet e rendelkezés magyar nyelvi változata azokra a feltételekre vonatkozik, „amelyek tárgya vagy hatása az, hogy […]”, e rendelkezés más nyelvi változatai – így többek között a német, a lengyel, a cseh és a szlovén nyelvű szöveg – olyan feltételekre hivatkoznak, „amelyek célja vagy hatása az, hogy […]”. Ez utóbbi nyelvi változatok alapján úgy kellene tekinteni, hogy az érintett pénzügyi intézménynek azzal, hogy e feltételt az érintett szerződésbe illesztette, a bizonyítási kötelezettség megfordítása volt a célja.

32 E tekintetben e bíróság felteszi azt a kérdést, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az kiterjed az olyan feltételre, amelynek az a célja, hogy megfordítsa a bizonyítási kötelezettséget annak érdekében, hogy a fogyasztó általi súlyos szerződésszegés esetén egyszerűsített végrehajtást lehessen lefolytatni, még akkor is, ha ezt az egyszerűsített végrehajtási eljárást az említett feltételtől függetlenül a nemzeti jogszabályokra is lehet alapítani.

33 A kérdést előterjesztő bíróság szerint, még ha az alapeljárásban vizsgált feltétel a magyar jogszabályokban már eleve biztosított közjegyzői végrehajtási záradékolási eljárást is juttatja kifejezésre, e feltétel tisztességtelen lehet, amennyiben a banknak a fennmaradó esedékes összeg megállapítására lehetőséget biztosítva azzal a következménnyel járhat, hogy megakadályozza a kölcsönfelvevőt a méltányos és tisztességes tárgyalás kezdeményezésében, és arra kötelezi őt, hogy költséges peres eljárást indítson. Végül a szerződés megkötése során az átlagos fogyasztó számára nem teljesen érthető, hogy jogvita esetén az említett feltételből milyen lehetséges következmények származhatnak.

34 A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló tényállás szolgált alapjául a 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637) ítéletnek. Ezt az ítéletet ugyanakkor a magyar bíróságok egymástól eltérően alkalmazzák az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltételeket illetően.

35 A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a Kúria (Magyarország) szerint, ha valamely közjegyzői okiratot végrehajtási záradékkal látnak el, az adós a tartozását csak a Pp. 369. §-a szerinti, végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben vitathatja. Ugyanakkor olyan következményről van szó, amely a közjegyzői ténytanúsítványra és a végrehajtási záradékra vonatkozó eljárási szabályokból ered. Az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltételek tehát nem érintik a fogyasztó jogi helyzetét, és azt semmilyen módon nem teszik hátrányossá. Az ugyanis, hogy a bizonyítási kötelezettség a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése értelmében a fogyasztóra hárul, a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perek jellegéből adódik, és így a közjegyzői ténytanúsítvány nem teszi terhesebbé a fogyasztó számára a bizonyítási kötelezettséget.

36 A Kúrián kívül más bíróságok azonban úgy ítélték meg, hogy az ilyen feltétel a fogyasztó hátrányára megfordíthatja a bizonyítási kötelezettséget.

37 Másfelől a kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy az alapeljárásban vizsgált feltételt a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának m) alpontja értelmében vett olyan feltételnek lehetne tekinteni, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy megadja a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek, illetve megadja azt a kizárólagos jogot, hogy a szerződés bármely feltételét az eladó vagy szolgáltató értelmezze.

38 E körülmények között a Fővárosi Ítélőtábla felfüggesztette a per tárgyalását, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) [A 93/13] irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy az általánosan és minden további vizsgálódást szükségtelenné tevő módon közrendi szabály rangjával bíró uniós normaként tiltja általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztónak minősülő adósra átfordító célú vagy ilyen hatású szerződéses rendelkezés hitelező általi kikötését?

2) Amennyiben [a 93/13] irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja alapján a szerződési feltétel célját és hatását is értékelni kell, megállapítható-e az olyan szerződési feltétel fogyasztói jogokat akadályozó hatása,

– amelyre figyelemmel a fogyasztónak minősülő adós alappal feltételezi, hogy a szerződést a maga egészében, valamennyi feltételre kiterjedően a hitelező által követelt módon és mértékben teljesítenie kell abban az esetben is, ha meggyőződése szerint a hitelező által kért szolgáltatással részben vagy egészben nem tartozik,

– illetve amelynek az a hatása, hogy a fogyasztót korlátozza vagy elzárja a méltányos tárgyaláson alapuló vitarendezési módtól, mert a hitelezőnek elegendő erre a szerződési feltételre hivatkoznia ahhoz, hogy a jogvitát lezártnak tekintse?

3) Amennyiben [a 93/13] irányelv mellékletében felsorolt tartalmú szerződési feltételek tisztességtelenségéről is az irányelv 3. cikk[ének] (1) bekezdésében írt szempontok szerint kell dönteni, ebben az esetben megfelel-e az irányelv 5. cikkében foglalt világos és érthető megfogalmazás elvének a szerződés teljesítésével, a hitelezővel szembeni peres és peren kívüli viták rendezésével, illetőleg az igényérvényesítéssel kapcsolatos fogyasztói döntéseket befolyásoló olyan feltétel, amely nyelvtanilag ugyan világos, de joghatása csak a nemzeti jogszabályok értelmezésével állapítható meg, amelyben egységes bírói gyakorlat a szerződéskötés időpontjában nem volt, és az ezt követő években sem alakult ki?

4) Úgy kell-e értelmezni [a 93/13] irányelv [melléklete 1. pontjának m) alpontját], hogy az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben is lehet tisztességtelen, ha az a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel egyoldalúan a fogyasztó teljesítése szerződésszerűségének megítélésére, és ezt a fogyasztó még a szerződő felek bármelyikének teljesítése előtt magára nézve kötelezőnek elismeri?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A kérdések elfogadhatóságáról

39 A bank álláspontja szerint az előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok, lényegében azzal az indokkal, hogy e kérdések hipotetikus jellegűek. Az első két kérdést illetően a bank azt állítja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság abból a téves előfeltevésből indul ki, hogy az alapeljárásban vizsgált feltétel a fogyasztó hátrányára megfordítja a bizonyítási kötelezettséget. Ezenkívül e feltétel nem alkalmas arra, hogy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében. Ezért a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja az alapügyben nem alkalmazható. Ami a harmadik kérdést illeti, a bank azt állítja, hogy az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltételekre vonatkozó ítélkezési gyakorlat a kölcsönszerződés megkötésének időpontjában egységes volt, amennyiben a Kúria több alkalommal úgy ítélte meg, hogy az ilyen feltételek az alkalmazandó nemzeti jogszabályokhoz képest nem változtatnak a fogyasztónak sem a jogain, sem pedig a kötelezettségein. Végül a negyedik kérdést illetően a bank azt állítja, hogy a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának m) alpontja nem alkalmazható az alapeljárásban vizsgált feltételre, mivel e feltétel az eladó vagy szolgáltató számára nem biztosít jogot annak megállapítására, hogy a fogyasztó által teljesített szolgáltatások megfelelnek-e a kölcsönszerződésben foglalt kikötéseknek.

40 Mindjárt az elején emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 E tekintetben, mint azt a főtanácsnok is megállapította indítványának 37. pontjában, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem tűnik ki nyilvánvalóan, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által vázolt esetek nem felelnek meg az alapeljárásban vizsgált helyzetnek.

42 Ezenkívül ki kell emelni, hogy az EUMSZ 267. cikkben szabályozott eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti egyértelmű hatáskör-elkülönítésen alapul, a tényállás és a nemzeti jogszabályok bármilyen értékelése a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2019. február 27-i Associação Peço a Palavra és társai ítélet, C-563/17, EU:C:2019:144, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Következésképpen a jelen ügyben egyedül a kérdést előterjesztő bíróság feladata értékelni az alapeljárásban vizsgált feltétel jelentését és alkalmazási körét.

43 A fentiekből következik, hogy az előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Az első kérdésről

44 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az általános jelleggel és minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek minősíti az egyedileg meg nem tárgyalt olyan szerződési feltételt, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztó hátrányára megfordítja.

45 A 93/13 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy ezen irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. Kétségtelen, hogy a 93/13 irányelv melléklete, mint azt a Bíróság már megállapította, olyan alapvető elemnek minősül, amelyre a hatáskörrel rendelkező bíróság valamely kikötés tisztességtelenségére vonatkozó értékelését alapíthatja (lásd ebben az értelemben: 2014. április 3-i Sebestyén végzés, C-342/13, EU:C:2014:1857, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ugyanakkor nem vitatott, hogy az említett melléklet szerinti felsorolásban szereplő feltételt nem kell szükségképpen tisztességtelennek tekinteni, és fordítva, az ott nem szereplő feltétel ennek ellenére tisztességtelennek nyilvánítható (lásd ebben az értelemben: 2002. május 7-i Bizottság kontra Svédország ítélet, C-478/99, EU:C:2002:281, 20. pont).

46 A fentiekből következően a nemzeti bíróság feladata, hogy valamely szerződési feltétel vonatkozásában a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (1) és (3) bekezdése értelmében megvizsgálja, hogy e feltétel a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó hátrányára.

47 Ugyanakkor a 93/13 irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az ugyanezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Így a tagállamok főszabály szerint szabadon kiterjeszthetik az ezen irányelv 3. cikkének az említett irányelv mellékletének 1. pontjával összefüggésben olvasott (1) és (3) bekezdésében biztosított védelmet azáltal, hogy általános jelleggel tisztességtelennek nyilvánítják az e pontban felsorolt típusok szerinti feltételeket, anélkül hogy szükség lenne a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében foglalt kritériumok szerinti további vizsgálatra.

48 A Bíróság elé terjesztett iratanyagból kitűnik – amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni –, hogy a magyar jogszabályok szerint a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontjában említett feltételeket ténylegesen tisztességteleneknek kell tekinteni, anélkül hogy szükség lenne további vizsgálatra. Ha ez így van, a kérdést előterjesztő bíróságnak még azt is el kell döntenie, hogy az alapeljárásban vizsgált feltétel a kormányrendelet 1. §-a (1) bekezdése j) pontjának hatálya alá tartozik-e.

49 Az eddigiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az nem minősíti általános jelleggel és minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek az egyedileg meg nem tárgyalt olyan szerződési feltételt, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztó hátrányára megfordítja.

A második kérdésről

50 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az kiterjed az olyan feltételre, amelynek tárgya vagy hatása egyrészt az, hogy annak alapján a fogyasztó megalapozottan feltételezi, hogy köteles az

összes szerződéses kötelezettségét még akkor is teljesíteni, ha úgy véli, hogy bizonyos szolgáltatásokkal nem tartozik, másrészt pedig az, hogy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében, amennyiben a szerződés alapján a fogyasztó által még fizetendő összeget olyan közjegyzői ténytanúsítvány állapítja meg, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy a jogvitát lezárja.

51 A 93/13 irányelv melléklete 1. pontja q) alpontjának szövegéből kitűnik, hogy e pont azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében.

52 A Bíróság olyan feltételek vonatkozásában, amelyek a 93/13 irányelv mellékletének 1. pontján belül az ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben olvasott q) alpont hatálya alá tartozhatnak, már megállapította, hogy a nemzeti bíróságnak vizsgálnia kell, hogy az érintett feltétel eltér-e, és ha igen, akkor mennyiben, azoktól a szabályoktól, amelyek a felek megállapodása hiányában irányadók, olyan értelemben, hogy e feltétel a rendelkezésére álló eljárási eszközök miatt megnehezíti a fogyasztó számára a bírói út igénybevételét és a védelemhez való jogának gyakorlását (lásd ebben az értelemben: 2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 75. pont).

53 A fentiekből következik, hogy az olyan feltétel, amely nem alkalmas arra, hogy a fogyasztót a hatályos nemzeti jogszabályokban előírtnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza, nem tartozik a 93/13 irányelv mellékletének 1. pontján belül az ugyanezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben olvasott q) alpont hatálya alá. E melléklet 1. pontjának q) alpontja tehát az olyan jogkövetkezményekkel járó feltételekre vonatkozik, amelyeket objektív módon meg lehet állapítani. Az, hogy az ilyen feltétel szerződésben történő kikötése azt a benyomást keltheti a fogyasztó számára, hogy korlátozottak a jogorvoslati lehetőségek, a fogyasztó pedig köteles a szerződésben előírt összes kötelezettséget teljesíteni, nem változtat e megfontoláson, mivel az érintett feltétel az alkalmazandó nemzeti szabályozást figyelembe véve nem jár a fogyasztó jogi helyzetének sérelmével.

54 A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság szerint az alapeljárásban vizsgált feltétel a magyar jogszabályoknak megfelelően többek között azt a lehetőséget biztosítja a hitelező számára, hogy a fogyasztó általi súlyos szerződésszegés esetén megindítsa a végrehajtási eljárást azon fennmaradó összeg megfizetése iránt, amellyel a fogyasztó egy közjegyzői ténytanúsítvány alapján tartozik. E bíróság jelzi azt is, hogy az adós eljárást indíthat a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt.

55 Ugyanezen egyszerűsített végrehajtási eljárást illetően a 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet (C-32/14, EU:C:2015:637) 60. pontjában megállapítást nyert, hogy a fogyasztó egyrészt a Ptk. 209/A. §-ának (1) bekezdése alapján a szerződés érvényességét vitató keresetet nyújthat be, másrészt pedig a Pp. 369. §-ának megfelelően a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló pert indíthat. Ezen utóbbi eljárás keretében a fogyasztó a Pp. 370. §-a alapján kérheti a szerződés végrehajtásának felfüggesztését is.

56 E feltételek mellett látható – amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia –, hogy az alapeljárásban vizsgált feltétel nem változtat a fogyasztó jogi helyzetén, amennyiben a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának q) alpontja értelmében nem zárja ki és nem is gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében.

57 Ezzel szemben az olyan feltétel, amely lehetővé teszi a hitelező számára bármilyen jogvita egyoldalú lezárását, mivel a fennmaradó esedékes összeget a bank könyvei alapján kiállított olyan közjegyzői okirat tartalmazza, amelyet a közjegyző végrehajtási záradékkal láthat el, a 93/13 irányelv melléklete 1. pontja q) alpontjának hatálya alá tartozhat. Mivel ugyanis az ilyen feltétel az eladónak vagy szolgáltatónak jogot biztosít ahhoz, hogy a szerződéses kötelezettségekkel összefüggő esetleges

jogvitákat véglegesen lezárja, az említett rendelkezés értelmében kizárja vagy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében.

58 Ugyanakkor, mint az a jelen ítélet 54. pontjában megállapítást nyert, az alapeljárásban vizsgált feltétel az alkalmazandó magyar jogszabályokban biztosított eljárási lehetőségeket figyelembe véve láthatóan nem olyan jellegű, hogy kizárja vagy gátolja a peres eljárás kezdeményezését vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételét, amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia.

59 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó közokiratot az alakszerűségi követelmények tiszteletben tartása mellett elkészítő közjegyző számára lehetővé teszi, hogy az említett közokiratot végrehajtási záradékkal lássa el, illetve hogy megtagadja e végrehajtási záradék törlését, miközben egyik szakaszban sem került sor az említett szerződés kikötései tisztességtelen jellegének vizsgálatára, ugyanakkor azzal a feltétellel, hogy a nemzeti jogszabályokban biztosított jogorvoslatok eljárási szabályai az érintett ügy körülményei között hatékony bírói jogvédelmet biztosítanak a fogyasztónak, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia (lásd ebben az értelemben: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 64. és 65. pont).

60 Az eddigiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az egyrészt nem terjed ki az olyan feltételre, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy annak alapján a fogyasztó megalapozottan feltételezi, hogy köteles az összes szerződéses kötelezettségét még akkor is teljesíteni, ha úgy véli, hogy bizonyos szolgáltatásokkal nem tartozik, amennyiben e feltétel az alkalmazandó nemzeti szabályozást figyelembe véve nem változtat a fogyasztó jogi helyzetén, másrészt pedig e rendelkezés kiterjed az olyan feltételre, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében, amennyiben a fennmaradó esedékes összeget olyan közjegyzői ténytanúsítvány állapítja meg, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja.

A harmadik kérdésről

61 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 5. cikkét akként kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés megköveteli, hogy az eladó vagy szolgáltató további információkkal szolgáljon olyan feltételre vonatkozóan, amelyet világosan fogalmaztak meg, viszont amelynek joghatásai csak olyan nemzeti jogszabályi rendelkezések értelmezésével állapíthatók meg, amelyek nem képezik egységes ítélkezési gyakorlat tárgyát.

62 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a szerződési feltételek átláthatóságára vonatkozó, a 93/13 irányelvnek többek között az 5. cikkében felidézett követelmény nem csupán azt írja elő, hogy az érintett feltétel nyelvtani szempontból érthető legyen a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket (lásd ebben az értelemben: 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 75. pont; 2015. július 9-i Bucura ítélet, C-348/14, nem tették közzé, EU:C:2015:447, 55. pont).

63 Ez az ítélkezési gyakorlat lényegében azt követeli meg, hogy a tartozás és a fogyasztó által visszafizetendő összeg kiszámításának alapjául szolgáló mechanizmusok átláthatók és érthetők legyenek, adott esetben pedig azt, hogy az eladó vagy szolgáltató megadja az ehhez szükséges további információkat (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriciuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 51. pont).

64 Még mindig az azzal összefüggő átláthatósági követelmény kapcsán, hogy valamely szerződésből milyen gazdasági következmények származnak a fogyasztó számára, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az olyan helyzetben, amelyben a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak változtatása módjának bizonyos szempontjait az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezések tartalmazzák, illetve amennyiben e rendelkezések a fogyasztó tekintetében előírják a szerződés felmondásának jogát, alapvető fontosságú, hogy a szóban forgó fogyasztót az eladó vagy szolgáltató tájékoztassa a hivatkozott rendelkezésekről (lásd ebben az értelemben: 2012. április 26-i Invitel ítélet, C-472/10, EU:C:2012:242, 29. pont).

65 Ezenkívül a Bíróság más kontextusban, az eladó székhelye szerinti állam jogának alkalmazását előíró feltétellel összefüggésben úgy ítélte meg, hogy az eladó főszabály szerint köteles tájékoztatni a fogyasztót az olyan imperatív rendelkezésekről, mint a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I”) (HL 2008. L 177., 6. o., helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.) 6. cikkének (2) bekezdése, amely akként rendelkezik, hogy az alkalmazandó jog megválasztása nem eredményezheti azt, hogy a fogyasztót megfosztják az olyan rendelkezések által biztosított védelemtől, amelyektől – a jogválasztás hiányában alkalmazandó jog értelmében – megállapodás útján nem lehet eltérni (lásd ebben az értelemben: 2016. július 28-i Verein für Konsumenteninformation ítélet, C-191/15, EU:C:2016:612, 69. pont).

66 Ugyanakkor a jelen ítélet 64. és 65. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból nem következik, hogy az eladó vagy szolgáltató arra is köteles lenne, hogy a szerződés megkötését megelőzően tájékoztassa a fogyasztót a saját lakóhelye szerinti állam belső jogának olyan általános eljárási rendelkezéseiről, mint a bizonyítási kötelezettség megosztására vonatkozó rendelkezések, valamint az erre vonatkozó ítélkezési gyakorlatról.

67 Az alapeljárás tárgyát képező ügyben többek között nem olyan feltételről van szó, amely az eladó vagy szolgáltató székhelye szerinti tagállam jogát jelölné ki alkalmazandó jogként, miközben a fogyasztó valamely más tagállamban rendelkezik lakóhellyel. Az ilyen helyzetet illetően a 93/13 irányelvből kitűnik, mint azt többek között az ötödik preambulumbekezdése is megerősíti, hogy az uniós jogalkotó abból az előfeltevésből indul ki, hogy a fogyasztó nem ismeri azokat a jogszabályokat, amelyek saját országán kívüli tagállamokban az áruk értékesítésére vagy szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződéseket szabályozzák.

68 A jelen ítélet 64. és 65. pontjában hivatkozott ítéletek alapjául szolgáló ügyektől eltérően az alapeljárás tárgyát képező ügy az eladónak vagy szolgáltatónak nem arra a kötelezettségére vonatkozik, hogy tájékoztassa a fogyasztót a nemzetközi magánjog imperatív rendelkezéseinek létezéséről. Ez az ügy nem érinti továbbá az eladóra vagy szolgáltatóra háruló azon kötelezettséget sem, hogy tájékoztassa a fogyasztót olyan imperatív rendelkezésekről, amelyek értelmében a fogyasztó által fizetendő összeg változhat, és amelyek ennélfogva közvetlen hatással vannak a fogyasztót érintő azon gazdasági következményekre, amelyek a szerződésből erednek. Az alapeljárásban ezzel szemben a fogyasztó olyan tájékoztatásáról van szó, amely a bizonyítási kötelezettség megosztására vonatkozó általános eljárási rendelkezések létezésére, valamint arra vonatkozik, hogy a szerződés megkötésének időpontjában e rendelkezéseket hogyan értelmezte az ítélkezési gyakorlat.

69 Ilyen körülmények között az, ha az eladóval vagy szolgáltatóval szemben olyan kötelezettséget írnának elő, hogy általános eljárási rendelkezések létezéséről és az azokra vonatkozó ítélkezési gyakorlatról tájékoztassa a fogyasztót, meghaladná azt, amit az eladótól vagy szolgáltatótól az átláthatósági követelmény keretében észszerűen el lehetne várni.

70 Az eddigiekre tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 5. cikkét akként kell értelmezni, hogy az nem követeli meg, hogy az eladó vagy szolgáltató további információkkal szolgáljon olyan feltételre vonatkozóan, amelyet világosan fogalmaztak meg, viszont amelynek joghatásai csak olyan nemzeti jogszabályi rendelkezések értelmezésével állapíthatók meg, amelyek nem képezik egységes ítélkezési gyakorlat tárgyát.

A negyedik kérdésről

71 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont m) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az kiterjed az olyan szerződési feltételre, amely feljogosítja az eladót vagy szolgáltatót annak egyoldalú megítélésére, hogy a fogyasztó szerződésszerűen teljesítette-e az őt terhelő szolgáltatást.

72 A 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának m) alpontja azon feltételekre vonatkozik, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy megadják a jogot az eladó vagy szolgáltató számára annak megállapítására, hogy az áruk vagy szolgáltatások megfelelnek-e a szerződésnek, illetve megadják azt a kizárólagos jogot, hogy a szerződés bármely feltételét az eladó vagy szolgáltató értelmezze.

73 Mivel főszabály szerint az eladó vagy szolgáltató az, amely értékesítőként vagy szolgáltatásnyújtóként jár el, e rendelkezést úgy kell tekinteni, mint amely olyan feltételekre irányul, amelyek lehetővé teszik az eladó vagy szolgáltató számára, hogy a fogyasztó részéről a szolgáltatással vagy áruval kapcsolatban felmerülő kifogás vagy vita esetén egyoldalúan megállapítsa, hogy a saját szolgáltatása megfelel-e a szerződésnek.

74 Nem vitatott ugyanis, hogy a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának m) alpontja nem a fogyasztónak a szerződésből eredő kötelezettségeire utal, hanem csak az eladó vagy szolgáltató kötelezettségeire. Így e rendelkezés nem vonatkozik azokra a feltételekre, amelyek feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót annak egyoldalú értékelésére, hogy a fogyasztó a szerződésnek megfelelően teljesítette-e az őt terhelő azon ellenszolgáltatást, amely tartozás fokozatos törlesztéséből és az ezzel összefüggő költségek megfizetéséből áll.

75 Az eddigiekre tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont m) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az nem terjed ki az olyan szerződési feltételre, amely feljogosítja az eladót vagy szolgáltatót annak egyoldalú megítélésére, hogy a fogyasztó szerződésszerűen teljesítette-e az őt terhelő szolgáltatást.

A költségekről

76 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az

nem minősíti általános jelleggel és minden további vizsgálat nélkül tisztességtelennek az egyedileg meg nem tárgyalt olyan szerződési feltételt, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy a bizonyítási kötelezettséget a fogyasztó hátrányára megfordítja.

2) **A 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont q) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az egyrészt nem terjed ki az olyan feltételre, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy annak alapján a fogyasztó megalapozottan feltételezi, hogy köteles az összes szerződéses kötelezettségét még akkor is teljesíteni, ha úgy véli, hogy bizonyos szolgáltatásokkal nem tartozik, amennyiben e feltétel az alkalmazandó nemzeti szabályozást figyelembe véve nem változtat a fogyasztó jogi helyzetén, másrészt pedig e rendelkezés kiterjed az olyan feltételre, amelynek tárgya vagy hatása az, hogy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybevételében, amennyiben a fennmaradó esedékes összeget olyan közjegyzői ténytanúsítvány állapítja meg, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja.**

3) **A 93/13 irányelv 5. cikkét akként kell értelmezni, hogy az nem követeli meg, hogy az eladó vagy szolgáltató további információkkal szolgáljon olyan feltételre vonatkozóan, amelyet világosan fogalmaztak meg, viszont amelynek joghatásai csak olyan nemzeti jogszabályi rendelkezések értelmezésével állapíthatók meg, amelyek nem képezik egységes ítélkezési gyakorlat tárgyát.**

4) **A 93/13 irányelv 3. cikkének az ezen irányelv mellékletében foglalt 1. pont m) alpontjával összefüggésben olvasott (3) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az nem terjed ki az olyan szerződési feltételre, amely feljogosítja az eladót vagy szolgáltatót annak egyoldalú megítélésére, hogy a fogyasztó szerződésszerűen teljesítette-e az őt terhelő szolgáltatást.**

Prechal Biltgen Malenovský

Fernlund Rossi

Kihirdetve Luxembourgban, a 2019. szeptember 19-i nyilvános ülésen.

A. Calot Escobar
hivatalvezető

A. Prechal
a harmadik tanács elnöke